

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Sži/2/2014
Identifikačné číslo spisu:	7013200843
Dátum vydania rozhodnutia:	26.02.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Zavadská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:7013200843.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: P.í, so sídlom 811 03 Bratislava, Suché Mýto č. 19, IČO: 42 268 559, právne zastúpeného Advokátskou kanceláriou Bardač, s.r.o., so sídlom 811 04 Bratislava, Búdková č. 4, IČO : 47 243 252, za ktorú koná Mgr. Róbert Bardač, konateľ a advokát, proti žalovanému : V. č. 118, Rozhanovce, IČO: 324 361, o preskúmanie zákonnosti fiktívneho rozhodnutia žalovanej, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č.k. 7S/139/2013-72 z 23. októbra 2013, v časti výroku o náhrade trov konania, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č.k. 7S/139/2013-72 z 23. októbra 2013, v časti výroku o náhrade trov konania, p o t v r d z u j e .

Účastníci nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „súd prvého stupňa“) napadnutým rozsudkom zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. d) OSP fiktívne odvolacie rozhodnutie žalovaného, doručené žalobcovi 7. mája 2013, ako aj prvostupňové fiktívne rozhodnutie žalovaného doručené žalobcovi 8. apríla 2013 a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na § 250k ods. 1 vety tretej OSP v spojení s § 2 OSP tak, že úspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Krajský súd rozhodnutie v časti výroku o náhrade trov konania považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa skutočnosť, že žalobcom požadované informácie sú voľne dostupné na webových sídlach inštitúcií, ktoré podľa všeobecne známych skutočností tieto informácie zverejňujú (napr. Slovenský štatistický úrad, Slovenská agentúra životného prostredia ako odbornej organizácie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody SR) ako aj vo všeobecne záväzných právnych predpisoch, uverejnených v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Krajský súd súčasne poukázal na § 2 zákona č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky, podľa ktorého o všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa týka. Domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je

nevyvrátiteľná. Podľa názoru krajského súdu bolo neprimerané požadovať poskytnutie informácie, ktorá je obsahom všeobecne záväzných právnych predpisov. Navyše dodal, že žalobca v roku 2013 podal na Krajskom súde v Košiciach celkom 81 žalôb, ktorými sa dožaduje preskúmania zákonnosti ďalších fiktívnych rozhodnutí starostov obcí (mestských častí mesta Košice). Nesúhlasil so žalobcom, že mal záujem o informácie a tieto sa snažil získať v autentickej podobe priamo od žalovaného a nie sprostredkované. Podľa názoru krajského súdu rovnako autentický je údaj o rozlohe obce (týka sa to aj ďalších údajov, ktoré boli predmetom žiadosti o poskytnutie informácií) nachádzajúci sa na webovom sídle Slovenského štatistického úradu, ako údaj o rozlohe obce, ktorý by žalobcovi poskytla samotná obec.

Proti rozsudku krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania podal žalobca prostredníctvom svojho právneho zástupcu v zákonnej lehote odvolanie. Namietal, že konanie má iné vady (§ 205 ods. 2 písm. b) OSP), ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo výroku o trovách konania a že napadnutý rozsudok vo výroku o trovách konania vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. f) OSP).

Predovšetkým namietal, že konanie krajského súdu je zaťažené vadou, ktorá mala za následok nepredvídateľnosť a prekvapivosť napadnutého rozsudku. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 248/08, z ktorého vyplýva, že hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania a rovnako poukázal na nález ústavného súdu z 8. apríla 2010 sp. zn. IV. ÚS 24/2010, podľa ktorého nepriznaním účelne vynaložených trov konania dochádza k popretiu úspechu sťažovateľa v súdnom konaní.

Ďalej namietal, že krajský súd rozhodol vo výroku o trovách konania o nepriznaní náhrady trov konania bez toho, aby mu umožnil akokoľvek sa vyjadriť k otázke nesplnenia podmienok pre nepriznanie náhrady trov konania. Týmto postupom podľa jeho názoru krajský súd zaťažil konanie vadou (nedodržanie zásady predvídateľnosti rozhodnutia), ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo výroku o trovách konania (§ 205 ods. 2 písm. b) OSP).

Nesprávne právne posúdenie veci vo výroku o trovách konania spočívalo v absencii dôvodov hodných osobitného zreteľa a v nepriznaní nepriameho účinku, čo je v rozpore s právom Európskej únie. Namietal, že v danom prípade nie sú splnené žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali nepriznanie náhrady trov konania žalobcovi.

Tvrdil tiež, že do dňa podania žiadosti (21. februára 2013), nemohol získať požadované informácie, lebo ešte neboli zverejnené, napr. údaje o počte obyvateľov Slovenskej republiky k 31. decembru 2012 boli zverejnené až 7. marca 2013. Právny názor súdu prvého stupňa v tomto prípade nepokladal za pravdivý a ani súladný so súdnym a administratívnym spisom.

Pokiaľ mal krajský súd až natoľko na zreteli, aby sa žalobca skutočne dostal k požadovaným informáciám inak než podaním žaloby a riskoval tak zmeškanie lehoty podľa § 250b ods. 1 OSP, mal postupovať podľa § 250j ods. 6 OSP, čím stav objektívnej neistoty mohol jednoducho odstrániť. Dodal, že on sám nemôže tento postup využiť, lebo využiteľnosť tohto ustanovenia závisí od vyjadrenia žalovaného.

Ďalej namietal, že na súd sa obrátil iba vtedy, keď povinná osoba požadované informácie nesprístupnila. Dôvodom hodným osobitného zreteľa, pre ktorý nemožno priznať úspešnému účastníkovi náhradu trov konania, nemôže byť oprávnený výkon práva, ktorým realizoval žalobca svoj predmet činnosti, aj keď podal niekoľko žiadostí súčasne. Uviedol, že pre jeho účely nepostačovalo, aby požadované informácie si našiel „niekde“ na internete a „inak“. Zdôraznil, že § 3 ods. 3 zákona o slobode informácií obsahuje imperatív, vylučujúci možnosť skúmať právny alebo iný dôvod, či záujem, pre ktorý sa informácia požaduje (rozsudok Súdneho dvora zo 14. februára 2012, FLACHGLAS TORGAU GMBH, vec C-

204/09, bod 31). Odvolával sa aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 9. novembra 2010, sp. zn. 3Sžf/12/2010, z ktorého vyplýva, že „za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle citovaného ustanovenia OSP nemožno považovať takú skutočnosť, ktorá vo svojej podstate znamená porušenie zákona. Takýto výklad by bol arbitrárny, lebo zásadne popiera účel a význam tohto ustanovenia“. V zákone o slobode informácií nie sú však vyňaté informácie vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov, ak nimi povinné osoby disponujú.

Poukazoval aj na rozpor s právom Európskej únie a na nepriznanie nepriameho účinku. Konkrétne tvrdil, že právo Európskej únie (Aarhurský dohovor, ako aj smernica č. 2003/4) výrazne a opakovane na rôznych miestach právnej úpravy z hľadiska svojho účelu a cieľa akcentujú skutočnosť, že žiadateľom o informácie o životnom prostredí sa nesmú na úrovni legislatívy a aplikácie práva vytvárať bariéry v prístupe k spravodlivosti, ktoré budú v konečnom dôsledku znemožňovať reálny a efektívny prístup k spravodlivosti, t.j. k súdnemu prieskumu nezákonných rozhodnutí na úseku práva na prístup k informáciám (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 11. apríla 2013, David Edwards a Lilian Pallikaropoulos, C-260/11, bod 28). V uvedenom rozsudku sa uvádza, že „Požiadavka „nie dostupne drahých“ trov konania vyplýva v oblasti životného prostredia z dodržiavania práva na účinný prostriedok nápravy zakotveného v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, ako aj zo zásady efektivity, podľa ktorej procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie.“ V danom prípade sa uvedené znemožnenie, resp. nadmerné sťaženie prejavuje v tom, že síce mohol a môže podať žalobu proti správnenému rozhodnutiu žalovaného, no svojvoľný výklad § 250k ods. 1 tretia veta OSP zo strany krajského súdu mu v konečnom dôsledku prakticky znemožňuje a nadmerne sťažuje prístup k súdu, a to z dôvodu, že vzhľadom na obligatórne zastúpenie advokátom (§ 250a OSP) a so zreteľom na nemožnosť požiadať o ustanovenie bezplatného zástupcu z radov advokátov, keďže je právnickou osobou (§ 30 OSP v spojení s § 4 ods. 1 písm. f/ zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších) je odkázaný na využitie komerčných služieb advokátov, ktorí nemajú povinnosť, len možnosť poskytnúť právnu službu bezodplatne (§ 24 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov). Uviedol ďalej, že podľa argumentácie krajského súdu žalobca síce môže žalobu podať ale bude to práve a len žalobca, ktorý bude znášať náklady s tým spojené (náklady na právne zastúpenie), ktoré mu ako úspešnému účastníkovi v dôsledku výkladu krajského súdu nikdy nebudú neúspešným žalovaným nahradené. Pritom súdne konanie je pre žalobcu jediná možnosť ako sa domôcť nápravy protiprávneho stavu. Uvedeným postupom dochádza v jeho prípade k značnému sťažovaniu prístupu k súdu, k zásadnému odradzovaniu od možnosti využiť súdnu ochranu a tým jednoznačne k vzniku istej formy jeho penalizácie, hoci sa nedopustil žiadneho protiprávneho konania a vo veci samej bol úspešný.

Záverom poukázal na skutočnosť, že krajský súd mal vyložiť § 250k ods. 1 tretia veta OSP spôsobom, ktorý by bol eurokonformný, teda spôsobom, ktorý by sledoval naplnenie účelu vyššie uvedených právnych aktov Európskej únie a judikatúry Súdneho dvora, a to tak, že by nebol nepriznaním náhrady trov konania penalizovaný a nebol by mu prakticky znemožnený a nadmerne sťažený výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie.

V závere svojho odvolania uviedol, že krajský súd o trovách konania rozhodol vecne nesprávne, pretože neboli splnené žiadne podmienky pre postup podľa § 250k ods.1 tretia veta OSP, teda ani pre čiastočné, ale ani úplné nepriznanie náhrady trov konania. Práve naopak, okolnosti, ktoré považoval krajský súd za mimoriadne a súčasne zakladajúce dôvody pre nepriznanie náhrady trov konania, boli podľa žalobcu štandardné okolnosti priamo predvídateľné právnou úpravou odôvodňujúcou priznanie náhrady trov konania.

V súlade s ustanovením § 11 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vyčísliť a uplatniť náhradu trov konania v sume 486,80 €, ktorá suma pozostáva z odmeny za tri úkony právnej pomoci (za prípravu a prevzatie zastúpenia, za podanie žaloby, za písomné vyjadrenie) v sume po 130,16 € za úkon, za podanie odvolania proti trovám konania v sume 65,08 € a štyrikrát náhradu režijného paušálu za rok 2013 po 7,81 € (spolu 31,24 €).

Žiadal, aby odvolací súd rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. októbra 2013, č.k. 7S/139/2013-72, vo výroku o trovách konania zmenil a uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 485,80 € na účet právneho zástupcu žalobcu, a to do troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 vety prvej OSP) preskúmal rozsudok v napadnutej časti, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu napadnutom odvolaním (§ 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 vety prvej OSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Podľa § 250k ods. 1 OSP ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania. Ak bolo rozhodnutie správneho orgánu zrušené z dôvodu podľa § 250j ods. 3, súd žalobcovi prizná úplnú náhradu trov konania. Môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb, ako aj rozhodnutí, ktorými práva a právom chránené záujmy týchto osôb môžu byť priamo dotknuté (§ 244 ods. 1,2 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny prostriedok, ktorý umožňuje, aby každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, sa mohla domáhať ochrany svojich porušených alebo ohrozených práv na súde, ako na nezávislom orgáne a aby tak mohla začať konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Zo spisov vyplýva, že krajský súd napadnutým rozsudkom zrušil fiktívne rozhodnutie žalovaného, doručené žalobcovi 7. mája 2013, ako aj fiktívne rozhodnutie prvostupňového orgánu, doručené žalobcovi 8. apríla 2013 podľa § 250j ods. 2 písm. d) OSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie dôvodiac vydaním fiktívnych rozhodnutí [§ 18 ods. 3 a § 19 ods. 3 zákona o slobode informácií, ktoré nespĺňajú náležitosti riadne odôvodneného rozhodnutia v zmysle § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, a preto sú svojou povahou nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Výrok o nepriznaní náhrady trov konania v konaní úspešnému žalobcovi odôvodnil dôvodmi hodnými osobitného zreteľa (§ 250k ods. 1 veta tretia OSP).

Účastníci sa proti rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej neodvolali, ale odvolanie proti rozhodnutiu o trovách konania napadol odvolaním žalobca. V dôsledku jeho odvolania musel odvolací súd skúmať, či rozhodnutie súdu prvého stupňa zodpovedá zákonu, teda či súd rozhodol o trovách na základe skutočného stavu veci a či rozhodnutie správne právne zdôvodnil.

Ustanovenie § 250k ods. 1 veta tretia OSP umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia celkom alebo sčasti nepriznal náhradu trov konania úspešnému žalobcovi, ktorému inak náhrada trov konania patrí.

Dôvodom na aplikáciu uvedeného ustanovenia môžu byť len dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré

Občiansky súdny poriadok neuvádza, pričom konkrétne dôvody, vzťahujúce sa na ten ktorý konkrétny prípad ponecháva na úvahu súdu, ktorá úvaha však musí mať svoje zhmotnenie v odôvodnení rozhodnutia. Inak povedané z odôvodnenia rozhodnutia súdu, ktorý vo vzťahu k v konaní úspešnému žalobcovi použil tretiu vetu ustanovenia § 250k ods. 1 OSP a nepriznal mu náhradu trov konania, musia byť zrejme dôvody, ktoré súd k takémuto skôr výnimočnému rozhodnutiu viedli, lebo právo úspešného účastníka na náhradu trov konania je imanentnou súčasťou práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného preto vyplýva, že takéto rozhodnutie súdu nemôže byť založené len na marginálnych dôvodoch.

Zo spisov vyplýva, že súd prvého stupňa podrobne poukázal na skutočnosti, ktoré boli dôvodom jeho rozhodnutia.

Hoci rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej je právoplatný a že žalobca vo veci samej v konaní pred súdom prvého stupňa úspech mal, zostala odvolaciu súdu povinnosť posúdiť existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré žalobcovi s poukazom na § 250k ods. 1 OSP nepriznal náhradu trov konania. Musel tak postupovať bez ohľadu na dôvody, pre ktoré súd prvého stupňa rozhodol pri použití citovaného zákonného ustanovenia a bez ohľadu na skutočnosť, či rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, ktorý nadobudol v uvedenej časti právoplatnosť, považuje za vecne správny.

Pri posudzovaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa nemohol ponechať bez povšimnutia niekoľko okolností. Odvolací súd zdôrazňuje, že až v súdnom konaní žalobca predložil žiadosť, z ktorej sa žalovaný mohol dozvedieť, ktoré informácie od žalovaného požadoval a až v súdnom konaní bolo zistené, že žalobca požadoval sprístupnenie informácií, ktoré sú verejne prístupné na internetových stránkach príslušných povinných osôb (a ktoré mohli byť dôvodom pre rozhodnutie o neposkytnutí informácií zo strany žalovaného). Žalovaný zaslaním svojej žiadosti o informácie na neexistujúcu elektronickú adresu žalovaného sledoval zrejme len cieľ poukázať na neochotu orgánov samosprávy poskytnúť mu informácie a z takéhoto jeho konania možno vyvodiť aj cieľ získať na ich úkor zisk, spočívajúci v náhrade trov konania pričom takýto zisk by bol aj podľa názoru odvolacieho súdu neprimeraný vynaloženému úsiliu žalobcu. Samotné distribuovanie žiadostí o informácie a žalôb rovnakého textu len na iné adresy obcí (č.l. 23 súdneho spisu) neznamena poskytnutie primeranej právnej pomoci zo strany advokáta, ktorý žalobcu zastupoval. V dôsledku skutočnosti, že žalovaný nepoznal obsah žiadosti, ktorá mu bola zaslaná na neexistujúcu adresu elektronickej podateľne vzbudzuje pochybnosť záver, či konanie o poskytnutie informácií bolo začaté, (pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2013 sp. zn. 7Sž17/2013), a teda či žalobca dostal v skutočnosti kvalitnú právnu pomoc, ak jeho právny zástupca nevykonal potrebné úkony na získanie informácií a ak postupoval nekvalifikovane. Možno dokonca poukázať na skutočnosť, že aj po zrušení fiktívnych rozhodnutí žalovaného bude jeho úlohou v konaní podľa zákona o slobode informácií skúmať, či k začatiu konania naozaj došlo a skúmať dôvod na prípadné zastavenie konania.

Vzhľadom na technické vybavenie žalovaného a technickú nemožnosť, aby prevzal zásielku, obsahujúcu žiadosť o informácie možno právne kroky žalobcu označiť za nedostatočne právne kvalifikované, alebo za zneužívanie práva na informácie pri používaní zákona o slobode informácií. Treba zdôrazniť, že zákon o slobode informácií je založený na jednoduchosti a sleduje, aby sa naplnil jeho zmysel a účel, ktorým je poskytovanie informácií a nie vydávanie fiktívnych rozhodnutí, ktoré dosahoval žalobca svojím zvoleným postupom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky musel pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa prihliadať pri dôvodnosti odvolania žalobcu v časti rozsudku, týkajúceho sa náhrady trov konania na všetky okolnosti konania a musel skúmať skutočný prejav vôle žalobcu, smerujúci k sprístupneniu informácií, aj s prihliadnutím na obsah jeho odvolania, v ktorom žalobca poukazuje na imperatív, ktorý vylučuje možnosť skúmať právny alebo iný dôvod, či záujem, pre ktorý sa informácia podľa zákona o slobode informácií požaduje.

Odvolací súd z hľadiska tejto námietky žalobcu pripomína, že žalovaný a ani súd prvého stupňa neskúmali dôvod, pre ktorý sa informácia požaduje, lebo žalovaný nepoznal a ani poznať nemohol (vzhľadom na správanie sa žalobcu), že žalobca skutočne žiada o poskytnutie informácií a nepoznal a ani poznať nemohol samotný obsah jeho žiadosti. Táto skutočnosť už samotná postačuje ako dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý súd podľa § 250k ods. 1 OSP žalobcovi náhradu trov konania nemusel priznať.

Odvolací súd nehodnotí postup žalobcu, ktorý aj na podanie jednoduchšej žiadosti o sprístupnenie informácií splnomocnil advokáta, ani mu nebráni, aby ho v konaní pred žalovaným zastupoval advokát, ale vo vzťahu k uplatnenej náhrade trov konania, možno jeho krok hodnotiť ako neefektívny a trovy konania, ktoré mu vznikli, ako vynaložené neúčelne, lebo žiadosť o poskytnutie informácií nevyžaduje osobitnú právnu formu (aj keď musí byť zaslaná na správnu adresu).

Už samotný fakt, že žalobca bez využitia svojho petičného práva zvolil na účely podania žiadosti o sprístupnenie informácií advokáta, vyvoláva pochybnosti o skutočnej vôli žalobcu získať informácie podľa zákona o slobode informácií a vyvoláva oprávnené presvedčenie, že žalobca mal pri vynaložení minimálneho úsilia prioritne záujem na náhrade trov konania, ktorých čiastka nie je zanedbateľná, a nie skutočný záujem na sprístupnení informácií, verejne dostupných na oficiálnych webových stránkach príslušných orgánov verejnej správy. Námietka žalobcu, že ho nemožno nútiť, aby informácie získaval pokútné na internetových stránkach sa preto priechi nielen obsahu vykonaného dokazovania, ale je v rozpore s jeho vlastnou filozofiou, v rámci ktorej presadzuje elektronickú komunikáciu s orgánmi verejnej správy nad rámec ich zákonných povinností, ale aj mimo ich technického vybavenia.

Pokiaľ žalobca vo svojom odvolaní argumentuje nálezom Ústavného súdu Českej republiky zo 14. septembra 2011, sp. zn. I. ÚS 3698/10, (ktorým skutočne ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovel a neodmietol ju, ako to nesprávne v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval krajský súd), treba uviesť, že odkaz na rozhodnutie orgánu súdnej ochrany ústavnosti Českej republiky, ktoré nijako súdy Slovenskej republiky nezaväzuje (§ 135 ods. 1 OSP), a teda nemôže byť dôvodom vedúcim k zmene napadnutého rozsudku. Zodpovedá skutočnosti, že slovenský právny systém a český právny systém sú navzájom veľmi blízke, nie sú však totožné, a preto bez ďalšieho podrobného poznania právneho systému iného štátu rozhodnutie súdov Českej republiky nemožno v praxi súdov Slovenskej republiky automaticky aplikovať ako prameň nášho práva. Pokiaľ aj súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia argumentoval okrem iného aj rozhodnutím Ústavného súdu Českej republiky nemožno mu však tento postup vytýkať, keď z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyvodil len záver o princípe citovaného rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky z hľadiska výroku o náhrade trov konania.

Pokiaľ žalobca v odvolaní poukazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu z 9. novembra 2010, sp. zn. 3Sžf/12/2010, v zmysle ktorého „za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle citovaného ustanovenia OSP nemožno považovať takú skutočnosť, ktorá vo svojej podstate znamená porušenie zákona...“, treba pripomenúť skutočnosť, že ani právoplatný rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým boli zrušené fiktívne rozhodnutia žalovaného nezakladá prekážku, ktorá by odvolaciemu súdu bránila v tejto veci z hľadiska existencie dôvodu hodného osobitného zreteľa skúmať, či došlo k začatiu konania o poskytnutie informácií v danej veci a či následne postup žalovaného znamenal porušenie zákona. Nemožno pritom opomenúť skutočnosť, že aj po zrušení fiktívnych rozhodnutí konanie o poskytnutie informácií nebolo skončené a žalobca vo veci musí konať spôsobom, ktorý zodpovedá zákonu o slobode informácií. Pri takomto postupe mu nemožno dopredu zabrániť, aby v prípade, ak zistí, že konanie riadne začaté nebolo, konanie prípadne aj zastavil. Z odôvodnenia citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že najvyšší súd citoval nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 351/09 z 15. decembra 2009, v odôvodnení ktorého ústavný súd okrem iného uvádza aj nasledovné :

„Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá

najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 a ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m.m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08, II. ÚS 82/09). Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva (IV. ÚS 147/08). Pri rozhodovaní všeobecných súdov o tom, či sú splnené podmienky § 150 OSP pre výnimočné nepriznanie (úplné či čiastočné) náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania je potrebné, aby skutkové okolnosti, v ktorých sa vidí naplnenie dôvodu hodného osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania, boli preukázané, a to zo všetkých aspektov, ktoré sú podľa ustálenej praxe všeobecných súdov relevantné. V opačnom prípade môže dôjsť pri rozhodovaní o náhrade trov konania k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (II. ÚS 122/09).“

Vychádzajúc z citovaného nálezu ústavného súdu, z ktorého vyplýva možnosť súdov aplikovať ustanovenie § 150 OSP resp. § 250k ods. 1 tretia veta OSP považoval najvyšší súd za preukázané, že súd prvého stupňa nepochybil, keď zhodnotil skutkové okolnosti v ktorých zistil dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania úspešnému žalobcovi, aj keď tieto dôvody odvolací súd zistil aj v ďalších skutkových a právnych okolnostiach, a to napriek skutočnosti, že došlo k zrušeniu fiktívnych rozhodnutí žalovaného.

V dôsledku vyššie uvedených právnych skutočností, by podľa názoru najvyššieho súdu na rozhodnutí súdu prvého stupňa vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania nič nezmenila ani skutočnosť, že by krajský súd vopred oboznámil žalobcu o jeho zámere nepriznať mu pre prípad úspechu v konaní náhradu trov konania, lebo takýmto spôsobom by dopredu prejudikoval svoje rozhodnutie a spochybnil by tým svoju nezáujatosť v konaní. Námietku, ktorou žalobca poukazoval na túto vadu konania preto označil najvyšší súd za nedôvodnú.

Vo vzťahu k namietanému rozporu s právom Európskej únie a nepriznania nepriameho účinku najvyšší súd uvádza, že v prípade žalobcu nemožno v žiadnom prípade hovoriť o „vytváraní bariér v prístupe k spravodlivosti, ktoré v konečnom dôsledku znemožňujú reálny a efektívny prístup k spravodlivosti, teda k súdnemu prieskumu nezákonných rozhodnutí na úseku práva na prístup k informáciám“, keď sám žalobca spôsobom, ktorý sa javí ako účelový, lebo po zistení technickej nemožnosti oboznámiť sa žalovanému s obsahom žiadosti žalobcu si žalobca v skutočnosti sám zabránil prístupu k žiadaným informáciám.

Pri rozhodovaní o náhrade nákladov konania musí pritom súd zohľadňovať samotný účel procesu v správnom súdnictve, ktorým je poskytovanie ochrany porušeným alebo ohrozeným skutočným subjektívnym hmotným právam a právom chráneným záujmom. Súdne konanie nemôže popierať svoje skutočné spoločenské poslanie a nemôže sa stať len nástrojom, slúžiacim na vytváranie ľahkého a neodôvodneného zisku na úkor protistrany, spočívajúceho v zaplatení nákladov za zastúpenie advokátom. Porušením práva na spravodlivý proces podľa článku 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa jej článku 47, preto nie je také rozhodnutie súdu, ktorým súd neprizná účastníkovi náhradu nákladov na zastupovanie advokátom, lebo ich nevyhodnotí ako účelne vynaložené.

Pritom pravidlo, podľa ktorého možno úspešnému účastníkovi priznať len náhradu účelne vynaložených nákladov, sa vzťahuje na akékoľvek náklady konania, teda aj na náklady spojené so zastupovaním advokátom (na odmenu za zastupovanie, paušálnu náhradu hotových výdavkov a náhradu za daň z pridanej hodnoty).

Najvyšší súd Slovenskej republiky navyše pri skúmaní vyváženosti záujmu žalobcu o verejne prístupné informácie v porovnaní s jeho záujmom na náhrade trov konania zisťoval výšku náhrady trov konania za predpokladu úspechu žalobcu, ktorá iba pri 50 žalobách predstavuje 39 650 €, pričom podľa vyjadrenia krajského súdu, žalobca podal len v banskobystričskom kraji približne 495 žiadostí o sprístupnenie informácií. Námaha, ktorú musel žalobca na vyvolanie uvedených konaní vynaložiť je pritom v zjavnom nepomere s odmenou, ktorú za uskutočnené advokátske služby požaduje.

Za účelne vynaložené náklady podľa § 142 ods. 1 OSP pritom možno považovať len také náklady, ktoré musel účastník nevyhnutne vynaložiť, aby mohol riadne hájiť svoje porušené alebo ohrozené subjektívne právo na súde. Náklady spojené so zastúpením advokátom tomuto vymedzeniu spravidla zodpovedajú. Tomuto pravidlu však nemožno prisudzovať absolútnu, bezvýnimočnú povahu; môžu sa vyskytovať i situácie, za ktorých náklady spojené so zastúpením advokátom nemožno považovať za nevyhnutné pre riadne uplatňovanie alebo bránenie práva na súde. O taký prípad pôjde najmä v prípade zneužitia práva na zastúpenie advokátom. (pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky z 25. júla 2012 sp. zn. I.ÚS 988/12).

V tejto súvislosti najvyšší súd považuje za dôvodné poznamenať, že zákon o slobode informácií má slúžiť predovšetkým ako nástroj spoločenskej kontroly. Najvyšší súd Slovenskej republiky v žiadnom prípade nepopiera právo žalobcu na informácie, avšak je nevyhnutné, aby toto právo bolo uplatňované efektívne a účelne (nie účelovo), a to nielen vo vzťahu k povinným osobám, ale i vo vzťahu k súdu. V opačnom prípade ide zo strany žiadateľov skôr o zneužívanie práva, kedy je toto právo zámienkou pre formalistické a bezúčelné spory.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti najvyšší súd dospel k rovnakému právnomu názoru ako súd prvého stupňa a zistil, že v danom prípade existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré nie je spravodlivé priznať žalobcovi náhradu trov prvostupňového konania, hoci bol v konaní pred súdom prvého stupňa úspešný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto podľa § 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 219 ods. 1 a 2 OSP napadnutý rozsudok krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania ako vecne správny potvrdil a jeho dôvody považoval za vecne správne.

O náhrade trov odvolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 250k ods. 1 OSP a v odvolacom konaní neúspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal a úspešný žalobca náhradu trov konania nežiadal.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok